45518 - "Namaz Uykudan Daha Hayırlıdır" Ne Zaman Söylenir?

Soru

Bir şeyh, “Sabah ezanında ‘Namaz uykudan hayırlıdır’ ifadesinin bidat olduğunu söylemiştir. Çünkü Bilal bu ifadeyi teheccüd ezanında kullanırken, İbn Maktum sabah ezanını okurken kullanmamıştır. Ayrıca bu sözle kişi uyku ile sabah namazını karşılaştırmış olur, ki bu yapılmamalıdır. Eğer bu doğruysa, Mekke ve Medine’de bu ifade ezanda neden kullanılıyor?”

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

“Tesvib/Namaz uykudan hayırlıdır” İfadesi, Sabah ezanında birçok sahih hadiste geçmektedir. Bazı rivayetlerde bu ifadenin ilk ezanda umumi bir şekilde söylendiği geçer, ancak bu “ilk ezan” ifadesi sabah ezandan önceki ezan mı yoksa sabah ezanı mı kastedilir net bir şekilde açıklanmamıştır.

Örneğin:

Ebu Mahzura (radıyallahu anh) der ki:
“Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem için müezzinlik yapardım, sabah ezanında şöyle söylerdim: Hayya alal-felah, es-Salâtu hayrun mine'n-nevm (Namaz uykudan daha hayırlıdır!)”, Allahu Ekber, Allahu Ekber, la ilahe illallah.” (Ebû Dâvûd 500, Nesâî 647; Elbani Sahih olarak kabul edilmiştir.)

İbn Ömer (radıyallahu anhuma)’dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: “ Birinci ezan “Hayya alal felah” tan sonra es-Salâtu hayrun mine'n-nevm söylenirdi.

Şeyh el-Albani (rahmetullahi aleyh) şöyle dedi: Tahavi Hasen bir sened ile tahric etmiştir. 1/82. El Hafız el Telhis 3/169, el Semer el Mustetab s. 131.

“Namaz Uykudan Hayırlıdır” İfadesi Ne Zaman Söylenir?

Bu hadislere, sabah ezanınında “Tesvib” gecenin sonundaki ilk ezanda okunması gerektiğini söyleyenler dayanmıştır. Ancak doğru olan görüş, namaz vakti girdikten sonra okunan ezanda “Tesvib” okunduğudur. Bunun birkaç nedeni vardır:

Bunun birkaç sebebi vardır:

- “İlk” ifadesi, namaz için getirilen kamete göre “ilk” anlamındadır. Zira kamet ikinci ezan konumundadır. Sahih hadislerde kâmetin de “ezan” olarak anıldığı geçer.

Nebi s.a.v şöyle demiştir: “ Her iki ezan arasında (nafile) namazı vardır” (Buhari 598, Muslim 838)

Sahih-i Müslim'de (739) vakit girdikten sonra okunan ezana "ilk ezan" denildiği, Aişe'nin (r.a.) Resûlullah (s.a.v.)'in namazı hakkında rivayet ettiği gibi, şöyle dediği zikredilmiştir:

Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem), gecenin evvelinde uyur; sonunu ihya ederdi. Sonra ehline bir ihtiyâcı olursa, ihtiyâcını görür bilâhare uyurdu. Birinci ezan vakti okundu mu (döşeğinden) sıçrardı. Müteakiben üzerine su dökünür, Şayet cünup değilse bir kişinin namaz için aldığı abdest gibi abdest alır; sonra iki rek'ât namaz kılardı. İki rekattan maksat sabah namazından önce kılınan nafile namazıdır. (Nevevi Muslim Şerhi)

* Bazı sahih hadislerde açıkça ifade edilmiştir ki bu “tesvîb” ifadesi, **“Sabah namazı ezanı”**, **“Fecr ezanı”** ve **“Salâtü’l-Ğadâh”** tabirleriyle zikredilmiştir. Bu lafızlar, tesvîbin namaz vakti girdikten sonra okunan ezanda yapılacağını göstermektedir. Gece sonunda okunan ezan ise namaz vakti girmeden önce okunur. Bu konuda rivayet edilen hadislerden bazıları şunlardır:

1. Ebû Mahzûre (radıyallahu anh) şöyle dedi:
   “Ey Allah’ın Resûlü! Bana ezanın sünnetini öğret.” dedim. Bunun üzerine Resûlullah s.a.v başımın ön kısmını meshetti ve şöyle buyurdu:
   “(Ezanı) şöyle söylersin: Allahu Ekber, Allahu Ekber, Allahu Ekber, Allahu Ekber... Eğer sabah namazı ise ‘es-salâtu hayrun mine’n-nevm, es-salâtu hayrun mine’n-nevm’ dersin.”

Başka bir rivayette buna benzer şekilde: “Sabah namazının ilk kısmında ‘es-salâtu hayrun mine’n-nevm, es-salâtu hayrun mine’n-nevm’ dersin.” (Ebû Dâvûd, 501; Nesâî, 633; el-Elbânî, Sahîhu Ebî Dâvûd)

Yine Ebû Dâvûd’da (504) Ebû Mahzûre’den gelen başka bir rivayette: “Fecr namazında ‘es-salâtu hayrun mine’n-nevm’ derdi.” (el-Elbânî, Sahîhu Ebî Dâvûd)

2. Enes (radıyallahu anh) şöyle dedi:
   “Sünnet şudur ki, müezzin sabah ezanında ‘Hayye ale’l-felâh’ dediğinde ‘es-salâtu hayrun mine’n-nevm, es-salâtu hayrun mine’n-nevm’ (iki defa) denir.”

Şeyh el-Elbânî (rahimehullah) dedi ki:
“Bunu Dârekutnî (90), İbn Huzeyme Sahih’inde, Beyhakî Sünen’inde (1/423) rivayet etmiş ve ‘İsnadı sahihtir’ demiştir. Yine Dârekutnî ve Tahâvî (1/82), Hüşeym’den, o da İbn Avn’dan rivayetle, ‘Sabah namazında tesvîb, müezzin Hayye ale’l-felâh dediğinde “es-salâtu hayrun mine’n-nevm” denmesidir (iki defa)’ lafzıyla nakletmiştir. Bu lafız İbn Seken tarafından da rivayet edilmiş ve sahih kabul edilmiştir.” (es-Sehru’l-Müstehâb, s. 132, eltelhis 3/148)

Bu hadislerde açıkça görülmektedir ki tesvîb, sabah namazı ezanında olur. Namaz için okunan ezan ise vakit girdikten sonra okunandır. Zira Peygamber s.a.v şöyle buyurmuştur:
“Namaz vakti girdiğinde, biriniz ezan okusun.” (Buhârî ve Muslim)

Gece sonunda okunan ezan ise sabah namazının ezanı değildir; o, gece ibadette olanın (kıyâm) dönmesi ve uyuyanı uyandırması içindir. Nitekim bu, sahih hadislerde sabit olmuştur.

Böylece anlaşılmış olur ki, vakit girdikten sonra okunan ezanda tesvîb yapmak bid‘at değil, bilakis sünnettir.

Daimî Fetva Komisyonu’na şu soru soruldu:
“Nesâî, İbn Huzeyme ve Beyhakî’de geldiği üzere, sabahın ilk ezanında tesvîb sünnetini ihya etmeye ne engel vardır?”

Şu cevabı verdiler:

“Evet, sabah namazının ilk ezanında tesvîb yapmak gerekir. Zira hadiste geçen ‘ilk ezan’dan maksat, şer‘an kametten önceki ezandır. Nitekim hadiste, ‘İki ezan arasında namaz vardır’ buyurulmuştur. Buradaki ‘ilk ezan’dan kasıt, sabah vakti girince okunan ezandır; yoksa fecirden önce geceleyin okunan ezan değildir. O ezan, uyuyanı uyandırmak ve ibadet edenin dönmesi için konulmuştur; vakti ilan eden ezan değildir. Tesvîble ilgili hadisler incelendiğinde, bunun ancak vakti ilan eden sabah ezanında olduğu anlaşılır.”

(İmza: Şeyh Abdülazîz b. Abdillah b. Bâz, Şeyh Abdurrezzâk Afîfî, Şeyh Abdullah b. Ğadyân, Şeyh Abdullah b. Ku‘ûd; Fetâvâ el-Lecneti’d-Dâime, 6/63)

Bu konuda, vakit girmeden önceki ezanda tesvîb yapmayı savunanlara reddiye olarak daha geniş açıklama, Şeyh İbn Useymîn’in “Şerhu’l-Mumti‘” (2/61–64) adlı eserinde mevcuttur.

Öğretmeninizin, “Bu sözle insan, uyku ile sabah namazını karşılaştırmış olur” demesi doğru değildir. Çünkü bu söz, bir karşılaştırma değil; “Namaz uykudan hayırlıdır” şeklinde bir haber verme ve uyuyanı uykuyu bırakıp daha hayırlı olana yönlendirme maksadını taşır.

En doğrusunu Allah bilir.